

PŘEDNÁŠKY

Středa 18. května 2016 v 19:00 hodin

Hvězdárna Valašské Meziříčí, p. o. pořádá přednášku pro veřejnost s názvem

SLUNEČNÍ INFERNA aneb 6 slunečních zastavení

Na Slunci, naší nejbližší hvězdě, panují prakticky v celém jejím objemu včetně sluneční atmosféry podmínky, které by člověk ve své fyzické i duševní „velikosti“ vnímal jako inferno. Přednáška představuje moderní pohled na vybrané aspekty naší hvězdy a zejména projevy její aktivity s ohledem na vliv na meziplanetární prostor, okolní planety i nás jako lidské společenství i individuality – člověka.

Co je zdrojem sluneční aktivity a jaké jsou její hlavní projevy? Jakou dnes máme techniku k tomu, abychom naši hvězdu „hlídali“? Jak se sluneční aktivita projevuje v planetární soustavě? Jak ovlivňuje nás jako jednotlivce i naši společnost?

Na tyto i další otázky se pokusí odpovědět *Libor Lenža*, odborný pracovník Hvězdárny Valašské Meziříčí, p. o.

Přednáška s besedou je doplněna bohatými obrazovými i videomateriály.

Vstupné: dospělí 40,- Kč, mládež 30,- Kč.

ASTRONOMICKÁ POZOROVÁNÍ

Astronomická pozorování pro veřejnost - **KVĚTEN**:

PONDĚLÍ * ÚTERÝ * STŘEDA * ČTVRTEK * PÁTEK

v 20:30 hodin

Program pozorování:

Měsíc – od 10. do 20. května

Mars – ve druhé polovině měsíce

Jupiter – po celý měsíc

Saturn – na konci měsíce

Hvězdy a vícenásobné hvězdné systémy – po celý měsíc

Hvězdotupy, mlhoviny, galaxie – neruší-li svým svitem Měsíc

MIMOŘÁDNÁ AKCE

Pondělí 9. května 2016 od 13:00 do 19:30 hodin

PŘECHOD MERKURU PŘES SLUNCE

Jedním z nejzajímavějších astronomických úkazů pozorovatelných letos v České republice bude přechod planety Merkur přes sluneční disk, který se odehraje v **pondělí 9. května 2016 v odpoledních hodinách**. Úkaz bude (s výjimkou samotného

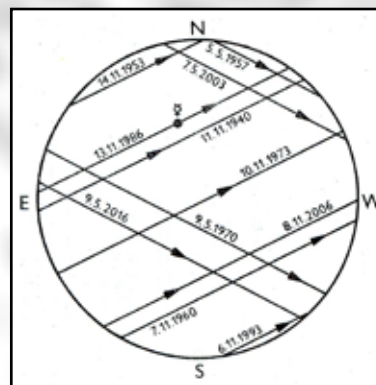

Planeta Merkur na Slunečním disku.
Fotografie projekce z roku 2003.

závěru) pozorovatelný i z Valašského Meziříčí. V průběhu tranzitu Merkuru přes Slunce bude Hvězdárna Valašské Meziříčí otevřena pro veřejnost a nabídne zájemcům možnost bezpečného pozorování specializovanými dalekohledy pro sledování Slunce.

Ve Valašském Meziříčí **začne úkaz v 13:12 SELČ** ve výšce téměř 58° nad jižním obzorem. Pout' Merkuru po kotouči Slunce potrvá více než sedm hodin. Za příznivých meteorologických podmínek bude tranzit pozorovatelný **celé odpoledne**, z míst s dobrým výhledem až do západu Slunce ve 20:17 SELČ. Merkur definitivně opustí Sluneční disk ve 20:40 SELČ.

Hvězdárna Valašské Meziříčí bude během přechodu Merkuru přes Slunce 9. května 2016 **otevřena pro veřejnost od 13:00 do 19:30 hodin**. Návštěvníci budou moci úkaz sledovat pomocí několika dalekohledů a pozorování bude doplněno výkladem pracovníka hvězdárny. Připravena bude také krátká prezentace v přednáškovém sále a on-line projekce úkazu do vstupní

Přechody planety Merkur přes Slunce v období 1940-2016. Původní obrázek byl v letáčku zveřejněn v listopadu 1986.

haly hvězdárny, která bude rovněž přenášena přes internet na webových stránkách hvězdárny.

Vstupné na pozorování úkazu je 40,- dospělí a 30,- Kč děti. V případě, že byste měli zájem nás navštívit ve větším počtu (např. školní družina), dejte nám, prosím, vědět předem – **vstupné pro dopředu objednané školní skupiny bude zvýhodněno**.

AKTUALITY

PTAČÍ BUDKY PRO HVĚZDÁRNU

Celkem pět budek pro sýkory a jednu polobudku pro rehka domácího vyvěsili ke Dni ptactva mladí ochránci přírody z oddílu Falco ČSOP v areálu hvězdárny ve Valašském Meziříčí. Budky zhotovili učni ze Střední průmyslové školy stavební z Valašského Meziříčí, finančně akci podpořil Odbor životního prostředí našeho města.

S oddílovými dětmi jsme na hvězdárně již někdy v 90. letech budky vyvěšovali, ale je to už dávno, původní budky se rozpadly a v poměrně rozsáhlém komplexu zeleně, který obklopuje hvězdárnu, nemají ptáci hnízdit v dutinách v současnosti kde hnízdit. Kromě vyvěšení budek si děti nakreslily plánek zahrady s vyvěšenými budkami a pan ředitel Ing. Libor Lenža nás provedl venkovní geologickou expozicí, která je hlavní částí unikátní expozice „Jak vznikaly Karpaty“.

Hvězdárna Valašské Meziříčí se snaží parkový areál neustále rozvíjet tak, aby se stal oázou pro nejrůznější druhy rostlin a živočichů a zároveň sloužil jako mikroklimatický areál pro zachování přijatelných pozorovacích podmínek. I když v parku probíhá řada žádoucích, ale i nežádoucích změn (např. kůrovec), dlouhodobý záměr se daří naplňovat.

(Mirek Dvorský, Libor Lenža)

Z HISTORIE HVĚZDÁRNY

V předchozích číslech letáčku jsem se věnoval vzniku hvězdárny a organizace, která ji od roku 1955 provozovala. V tomto kontextu je nutné připomenout, že hvězdárna vznikala v době, kdy v Československu upevňovala svou moc komunistická strana, která zde systematicky budovala totalitní stát.

Budovatelské úsilí – duben 1956

Jedním ze způsobů, jak kompromitovat společnost bylo její zapojení do různých veřejných aktivit, jako byly například brigády. Tento druh veřejné neplacené práce měl nejen efekt kolektivního vědomí, ale i veřejného prospěchu. Brigád se neúčastnili pouze dospělí, ale i školní mládež, která byla tímto způsobem aktivizována tzv. ve prospěch společnosti.

Nedokončený areál hvězdárny byl v duchu budovatelského úsilí ideálním místem pro realizaci brigád členů astronomického kroužku, žáků a pedagogů (jedenáctileté a učňovské školy výrobních družstev). V průběhu roku 1956 proběhlo několik brigád. Nejvyšší aktivita připadla na duben a květen. Dobové výkazy nás dnes podrobně informují o množství hodin, které jednotliví účastníci odpracovali, ale neříkají nic o druhu a kvalitě práce, která byla v rámci brigád provedena. Pro zajímavost bylo v dubnu odpracováno 202 hodin a v květnu 241 hodin.

Astronomické kroužky v kraji Gottwaldov

V první polovině roku 1956 bylo v kraji Gottwaldov provozováno 14 astronomických kroužků a 4 hvězdárny. Astronomické kroužky byly zřizovány zpravidla v rámci domů osvěty (Valašské Meziříčí, Holešov, Kroměříž, Uherské Hradiště, Veselí nad Moravou), hvězdáren a odborových klubů různých podniků (sklárný Kyjov, strojírna Slavičín, Důl Julius Šardice, armaturka Hodonín, Šohaj Strážnice, MEZ a Zbrojovka Vsetín). Hvězdárny pak zřizovaly orgány samosprávy – místní, městské, okresní a krajské národní výbory. Metodický dohled nad činností kroužků a podřízených hvězdáren vykonávala krajská lidová hvězdárna ve Valašském Meziříčí. Přesný význam „metodického dohledu“ lze shrnout asi takto: povzbuzování vedoucích kroužků k větší aktivitě a získávání nových členů; rozesílání různých oběžníků z ministerstev; organizování společných aktiv (putovní výstava v roce 1957); pořádání expedic apod.

(Mgr. Radek Kraus, Hvězdárna Valašské Meziříčí)

POZORUJTE

Maximum Eta Aquarid

Ve čtvrtek **5. května** kolem 22h SELČ nastane **maximum meteorického roje Eta Aquarid**. Maximum není nijak ostré, meteory tohoto roje můžeme pozorovat několik dní před a po maximu. V okamžiku maxima bude radiant pod obzorem, vychází až ráno, pozorování roje je tedy nejlepší mezi 2. a 4. hodinou ranní (SELČ). V tu dobu můžeme spatřit až 8 meteorů za hodinu. Letos budou pro pozorování ideální podmínky, jelikož Měsíc se bude nacházet ve fázi těsně před novem.

Meteory vylétají ze souhvězdí **Vodnáře**. Je škoda, že poloha radiantu v tomto souhvězdí na počátku května není pro Střední Evropu příliš výhodná, radiant stoupá totiž jen nízko nad obzor.

Je známé, že název roje je odvozen od souhvězdí, ze kterého meteory jakoby vylétají. V souhvězdí Vodnáře však leží hned několik radiantů, a proto je třeba názvy rojů odlišit, a to pomocí nejbližších hvězd k radiantu. Radiant η -Auarid tedy leží velmi blízko hvězdy η Aqr.

Prach z Halleyovy komety

Meteory z tohoto roje pochází z prachové stopy komety 1P/Halley. Je vidět každých 75–76 let. Je nazvaná po Edmondovi Halleyovi, který roku 1705 jako první předpověděl její návrat. Naposledy se objevila ve Sluneční soustavě v roce 1986, příště se objeví v roce 2061.

Země prochází její dráhou každoročně v pozdním dubnu a také v říjnu. Prvním rojem jsou tedy Eta Aquaridy a druhým Orionidy s maximem kolem 21. října.

(Sylvie Gorková, Hvězdárna Valašské Meziříčí)

PROGRAMOVÝ ZPRAVODAJ HVĚZDÁRNY VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ, PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE ZLÍNSKÉHO KRAJE A VALAŠSKÉ ASTRONOMICKÉ SPOLEČNOSTI

Vydává Hvězdárna Valašské Meziříčí, p. o.: Vsetínská 78, 757 01 Valašské Meziříčí
tel./fax: 571 611 928; E-mail: info@astrovm.cz; URL: www.astrovm.cz

Sazba a tisk: Hvězdárna Valašské Meziříčí, p. o.

HVĚZDÁRNA VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ

KVĚTEN 2016

40 let letáčku

V květnu 1976 vydala Hvězdárna Valašské Meziříčí první číslo programového letáčku s tímto logem na obálce.

www.astrovm.cz